

Utbildningsdepartementet

2020-02-21
1 (13)
Dnr 2019:96

Redovisning av uppdrag att digitalisera de nationella proven m.m.

U2017/03739/GV

Sammanfattning

Det här är en delredovisning av regeringsuppdraget att digitalisera de nationella proven m.m. (U2017/03739/GV). Uppdraget delredovisas årligen i februari och slutredovisas 2023. Uppdraget ändrades den 14 november 2019 med tillägget att Skolverket ska sträva efter att en så stor andel som möjligt av de digitala nationella proven ska automaträttas¹.

I denna delredovisning beskrivs såväl Skolverkets erfarenheter och plan för arbetet med digitalisering av de nationella proven och bedömningsstöden som vidtagna åtgärder och hur arbetet utvecklas med uppdragets övriga delar såsom ramverk. Enligt uppdraget är målsättningen att alla nationella prov, i den mån det digitaliserade formatet är möjligt sett till kurs- och ämnesplanernas innehåll, ska vara digitaliserade 2022. Skolverket meddelade tidigare Utbildningsdepartementet i delredovisningen för 2018 att en första leverans av digitala nationella prov kan ske 2022 i samband med att prov i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen i årskurs 9 samt engelska i kurs 5 och 6 på gymnasial nivå kan genomföras.

Skolverket bedömer nu att det är möjligt att ge målgrupperna tillgång till provtjänsten under 2022. Skolverket avser att utarbeta en införandeplan i takt med erfarenheter från den försöksverksamhet med digitala nationella prov som genomförs med 100 skolor under 2018–2021. Skolverkets bedömning är att vissa betygsstödjande nationella bedömningsstöd kan genomföras digitalt under senare hälften av 2022 och att en del ordinarie nationella prov enligt vår bedömning tidigast kan börja genomföras digitalt 2023. Det är viktigt att notera att de första digitala nationella proven och bedömningsstöden kommer att vara i en första version. Liksom i andra it-tjänster kommer ytterligare vidareutveckling och anpassning att behöva ske under hela provtjänstens livstid.

¹ U2019/03788/GV. Ändring av uppdraget till Statens skolverk att digitalisera de nationella proven m.m.

Skolverket har under året på olika sätt kommunicerat om arbetet kopplat till att digitalisera de nationella proven, både genom informationsinsatser i våra olika kanaler och genom dialogaktiviteter. Bland annat har vi fortsatt hålla möten i nätverket för digitala nationella prov med skolledare och representanter för huvudmän. Syftet med nätverket är att bidra till att säkerställa ett bra underlag för att skapa likvärdiga, effektiva och rättssäkra digitala nationella prov, i enlighet med regeringsuppdraget.

Sedan november 2019 finns stöd för lärosätenas processer för konstruktion och utprovning av digitala nationella prov i Skolverkets provplattform. I januari 2020 fick lärosätena tillgång till en version av provplattformen som tillåter utprovningar. Försöksskolorna kommer att kunna börja göra vissa tester under 2020 men planen för försöken är ännu inte klar.

Myndighetsövergripande arbete med digitala nationella prov

Digitaliseringen av nationella prov är ett av de största förändrings- och utvecklingsarbeten som genomförts i Skolsverige och uppdraget medför stora arbetsinsatser såväl på Skolverket som hos huvudmän och skolor.²

Under 2019 har Skolverket inlett ett myndighetsövergripande arbete parallellt med utvecklingsprojektet som syftar till att säkerställa att myndigheten bygger den förmåga som krävs för att tillhandahålla digitala nationella prov till landets skolor. För att möta de nya behov som provtjänsten medför behöver Skolverket både utveckla den egna organisationen och stödja skolor och huvudmän i deras förändringsarbete.

En del i myndighetens eget arbete har varit en analys i form av en verksamhetslogik, som beskriver vad Skolverket ska göra och vilka önskvärda tillstånd som myndighetens aktiviteter ska bidra till för målgrupperna. Skolverket planerar för såväl interna som externa arbetsinsatser med utgångspunkt i verksamhetslogiken. De önskvärda tillstånd som identifierats visar vad huvudmän och skolor behöver uppnå för att möjliggöra ett nationellt införande av digitala nationella prov.

Skolorna behöver få tillgång till rätt funktioner i provtjänsten genom att identifiera nödvändiga behörigheter. Erfarenheter från försöksskolorna är en förutsättning för att kunna föreslå ett rimligt nationellt införande. Samarbetet mellan Skolverket, huvudmän och skolor samt externa organisationer är en förutsättning för ett lyckat nationellt införande av digitala nationella prov. Sådant samarbete sker med Sveriges

² Benämningen ”skola/skolor” i denna redovisning innefattar skolor inom grundskola och gymnasieskola samt verksamheter inom kommunernas vuxenutbildning (såväl i egen regi som enskilda utbildningsanordnare).

kommuner och regioner (SKR), Friskolornas Riksförbund och Waldorfskolofederationen. Med SKR sker återkommande möten om skolväsendets digitalisering i allmänhet och digitalisering av nationella prov i synnerhet för att vi ska kunna synkronisera insatser. Skolverkets nya roll som ordförande i SIS tekniska kommitté 450, it-standarder för lärande och Skolverkets nystartade Forum för informationsstandardisering i skolväsendet är andra insatser som främjar ett framgångsrikt införande av digitala nationella prov.

Kommunikationsinsatser bidrar till att uppnå de önskade tillstånden

Kommunikationen med huvudmän och skolor är en nyckel till hur väl uppdraget lyckas. Skolverket har under 2019 på olika sätt kommunicerat om arbetet att digitalisera de nationella proven. Vi har genomfört såväl interna som externa kommunikationsinsatser i syfte att öka kännedomen om uppdraget. För samtliga delar i uppdraget gäller att Skolverket kontinuerligt uppdaterar information på myndighetens webbplats skolverket.se. Skolverket har beskrivit tekniska krav för digitala nationella prov och har kontinuerligt informerat om tekniska förutsättningar för att genomföra de nationella proven digitalt, till exempel genom en informationsfilm, webbtexter, illustrationer och symbolbilder. Vi har uppmärksammat digitaliseringen av proven bland annat genom podcaster, nyhetsbrev, annonsering, inlägg i sociala medier, målgruppsanpassade presentationer samt genom pressmeddelanden och intervjuer i media. Vi har anordnat egna möten och medverkat i andra organisationers möten, konferenser och seminarier i syfte att informera om digitaliseringen av de nationella proven. Målgrupper för dessa insatser har bland annat varit beslutsfattare och rektorer.

Skolverket har under 2019 också fortsatt att driva nätverket för digitala nationella prov. Nätverket består av representanter för skolledare och huvudmän och syftet är främst att bidra till att säkerställa ett bra underlag för att skapa likvärdiga, effektiva och rättssäkra digitala nationella prov, i enlighet med regeringsuppdraget. Det kommer att vara svårt att mäta om och när Skolverket har nått ut till alla skolor och huvudmän, särskilt de skolor som har den största utmaningen med sin digitalisering eller kanske till och med är motståndare till digitala prov i de lägre årskurserna. Skolverket kan behöva segmentera kommunikationsinsatser och mer riktat hitta olika lösningar till dem som redan är klara, de som vill och kan bli klara och de som inte kommer att bli klara av olika anledningar.

Förväntningar på Skolverket

Att tillhandahålla en digital provtjänst gör Skolverket till en nationell tjänsteleverantör av tjänsten att tillhandahålla digitala nationella prov och bedömningsstöd. I det ansvaret ingår bland annat att:

- Skolverket tillhandahåller en provtjänst som tillgodoser de behov som finns för ett digitalt provgenomförande

- Skolverket informerar, stödjer och utbildar målgrupperna för att de ska kunna bygga den organisatoriska och digitala beredskap som krävs för att genomföra nationella prov digitalt
- Skolverket har en fungerande lösning för bevarande av provhandlingar och provresultat över tid
- säkerställa att målgrupperna har tillgång till adekvat andra linjens support från Skolverket.

Huvudmän och skolor behöver under 2020 påbörja sitt förändringsarbete med särskilt fokus på tekniska förutsättningar. Jämte våra kontinuerliga kommunikationsinsatser planerar vi att under kommande år ta fram anpassade stöd och utbildningar med utgångspunkt från erfarenheter och behov som lyfts av skolorna som ingår i försöksverksamheten. Vi strävar efter att våra samlade insatser ska bidra till att göra digitaliseringen av nationella prov känd 2020, accepterad 2021 och börja tillämpas 2022 genom att vissa nationella bedömningsstöd kan genomföras digitalt.

Digitalisering av nationella prov och betygsstödjande nationella bedömningsstöd

Skolverket har sedan arbetet med regeringsuppdraget inleddes haft kontinuerlig kontakt med Utbildningsdepartementet för att muntligen informera om hur arbetet fortskrider. Vid dessa möten har bland annat frågor om tidsplan, användandet av molntjänster och behov av it-infrastruktur, digitala enheter och kompetensutveckling hos skolor och huvudmän diskuterats. Tidsplanen för införandet har diskuterats vid ett par tillfällen under 2019. Skolverket har också i en särskild skrivelse till Utbildningsdepartementet beskrivit svårigheterna med ett likvärdigt genomförande av digitala nationella prov på alla skolor redan 2022.³ Skolverkets förslag är att avvakta med ett nationellt införande av digitala nationella prov till år 2023 och inleda det gradvisa införandet under hösten 2022 med digitaliserade betygsstödjande nationella bedömningsstöd. Därmed ges skolorna möjlighet att säkra att inloggning och genomförande fungerar innan ett obligatorium införs. Förskjutningen i tid från 2022 till 2023 innebär inte att huvudmännen kan avvakta med förberedelser utan att de får möjlighet att trygga sin beredskap i god tid. Beredskapen består bland annat i att möta de tekniska och organisatoriska förutsättningar som Skolverket beskriver som nödvändiga för att kunna genomföra digitala nationella prov. Skolverket förbereder å sin sida för det stöd som skolor och huvudmän kommer att behöva.

³ Dnr 6.2.1-2019:1850

Skolverkets bedömning om behov av förskjuten tidsplan

Skolverkets bedömning är att de digitala nationella proven i en första version inte bör genomföras före 2023. De digitala nationella proven och bedömningsstöden kommer sedan löpande att behöva undergå förändringar vartefter behov synliggörs vid nationell användning.

Skolor och huvudmän behöver säkerställa att de har en it-infrastruktur för datautbyte med Skolverket för att säkra åtkomst till proven. Skolverket å andra sidan behöver tillhandahålla en säker lösning för åtkomst till proven. Detta arbete pågår och flera komponenter i en första version kommer vara på plats 2022 så att det finns möjlighet för de skolor som har rätt förutsättningar att få åtkomst till provplattformen. Skolverkets bedömning är att provplattformen kommer att ge Sveriges skolor tillgång till provtjänsten 2022 under vissa förutsättningar. Sådana förutsättningar är att vi behöver ha godkända integrationstester och att vi säkerställer att provtjänsten stödjer elever från samtliga skolformer oavsett om det handlar om betygsstödjande nationella bedömningsstöd eller nationella prov.

Skolverket börjar med att tillgängliggöra betygsstödjande nationella bedömningsstöd för skolorna under senare delen av 2022. Dessa bedömningsstöd fyller samma syfte och är utformade som nationella prov men genomförs inte på ett visst datum och en viss tid och blir på så sätt mindre sårbara vid genomförandet. Skolornas användning av bedömningsstöd är frivillig och Skolverket har möjlighet att tillgängliggöra dessa i till exempel biologi och fysik för årskurs 6.

Det är stora utmaningar förknippade med att fastställa tidpunkt för leverans av digitala nationella prov. Några av dessa utmaningar är att kunna erbjuda så många användare (ca 100 000) samtidig tillgång till plattformen och att hinna bygga upp en robust drift och förvaltning. Andra stora utmaningar är att få tillräcklig kännedom om skolornas beredskap och svårigheten att förutse och beräkna tidsåtgången för utvecklingen av provplattformens olika delar.

Konfigurering av provplattformen

I november 2018 skrev Skolverket avtal med en leverantör av en provplattform med modulerna provkonstruktion, genomförande, bedömning och resultatrapportering. Sedan januari 2019 har Skolverket haft tillgång till plattformen och genomför nu en gradvis anpassning till de specifika krav som ställts. Den första modulen för provkonstruktion används nu av de lärosäten som utvecklar prov på uppdrag av Skolverket.

En central del i arbetet med provplattformen är att den måste uppfylla de krav som finns på tillgänglighet, utan att samtidigt göra avkall på vad proven egentligen prövar. Så här långt har det gränssnitt som möter eleverna prioriterats. Vi använder oss av interna experter inom tillgänglighet och har ett tätt samarbete med Specialpeda-

gogiska skolmyndigheten där det finns en särskilt utsedd referensgrupp för att säkerställa att det finns möjlighet att utforma prov och provuppgifter så att de i möjligaste mån kan genomföras av alla elever.

Säker inloggning

Under året har några generella principer runt säker inloggning och federerad åtkomst tagits fram. Federerad åtkomst betyder att åtkomsten till digitala nationella prov inte kommer att göras med konton som hanteras i själva applikationen utan inloggningen ska i möjligaste mån ske i den infrastruktur för inloggning som finns på skolan eller hos huvudmannen, med konton som används lokalt. Den infrastruktur som krävs för detta är framtagen och testad under året och benämns ”FIDUS”. Testerna är gjorda tillsammans med en federationsansluten skola. Skolor som är med i federationen Skolfederation kommer automatiskt att kunna få åtkomst till proven, eftersom Skolfederation är en del av FIDUS. För de som önskar bli medlemmar finns ett kostnadsfritt alternativ som är skapat endast i DNP-syfte som heter ”Skolfederation MINI”. Man kommer ha möjlighet att skapa egna federationer för anslutning till FIDUS. FIDUS är framtaget tillsammans med Swedish University Computer Network (Sunet) inom Vetenskapsrådet.

Federation bygger på ömsesidig identifiering och tillit mellan parterna, vilket medför ett antal tekniska och administrativa grundkrav som måste vara uppfyllda innan man kan bli medlem och dela information. Skolverket kommer under 2020 detaljera vilka krav som kommer gälla för de aktörer som väljer att vara med i FIDUS, vilket i sin tur ställer krav på anslutna medlemmar i federationerna.

En viktig del i det arbetet är även att se till att det finns en lösning för de skolor som inte är med i Skolfederation eller har begränsad möjlighet till egen it-infrastruktur. Under året har därför Skolverket tagit fram förslag på hur detta kan göras och planerar att informera mer om detta under våren 2020. Informationen riktar sig bland annat till skolor, huvudmän och EdTech-leverantörer.

För att möjliggöra åtkomst till provplattformen behöver även vissa uppgifter från skolorna överföras till Skolverket. Detta pågår tillsammans med Sunet inom Vetenskapsrådet. Här kommer Skolverket även att involvera Swedish EdTech Industry för att de så långt möjligt ska kunna stötta skolorna i det tekniska arbetet.

Erfarenheter från försöksverksamheten

I uppdraget beskrivs den försöksverksamhet som Skolverket ska bedriva: *En central uppgift är att säkerställa att systemet fungerar så att proven kan genomföras vid avsedd tidpunkt, samtidigt som hänsyn måste tas till att skolhuvudmännen använder olika system och plattformar och har kommit olika långt när det gäller investeringar i it.* En särskild förordning (2017:1106) reglerar försöksverksamheten och ger Skolverket bemyndigande att föreskriva om olika delar i försöket. Det har utgått ett statsbidrag till dem som ingått i försöksverksamheten.

Skolverket har tolkat sin uppgift som att försöksverksamheten syftar till att underlätta införandet av nationella prov i digitalt format samt att undersöka former för extern bedömning. Försöken syftar till att testa försöksskolornas arbetssätt med digitala nationella prov för att hitta utgångspunkter för förberedelser nationellt. Genom försöken kommer Skolverket även att ha möjlighet att verifiera att datautbytet mellan skolorna och Skolverket fungerar så som det är avsett liksom att processerna som provtjänsten erbjuder fungerar så som det är beskrivet. När en första version av provplattformen blir tillgänglig kommer försök med exempelprov och extern bedömning att påbörjas på försöksskolorna.

De obligatoriska skrivproven på digitala enheter har gett skolorna en möjlighet att testa sin organisation och dra lärdomar inom flera olika områden som har betydelse för införandet av digitala nationella prov och bedömningsstöd.

Skolverkets mål för försöksverksamheten har varit att medvetandegöra försöksskolorna om behovet av förberedelser inför kommande försök med exempelprov. Dialogmöten, informationsmaterial och försöksskolornas egen självskattning har därför varit väsentliga aktiviteter. Parallellt har Skolverket förberett sig för försök med extern bedömning och medbedömning genom att dokumentera nuvarande bedömningspraxis på försöksskolorna för att utifrån det kunna beskriva ett önskat arbetssätt med bedömning för utveckling i provplattformen. Sammantaget är försöksskolorna positiva till digitalisering men de har uttryckt oro inför sina möjligheter att leva upp till den beställda tidsplanen och de önskar mer stöd från Skolverket.

Skolverkets arbete med försöksskolorna under 2019 har dokumenterats i tre erfarenhetsrapporter som var och en redovisar olika lärdomar som framkommit i dialogmöten med försöksskolorna och deras huvudmän. Dialogmötena genomfördes på olika platser i landet och via internet för representanter för de försöksskolor som inte kunde delta på annat sätt. Genom samarbete med Internetstiftelsen och en egen teknisk arbetsgrupp har Skolverket tagit fram en första checklista för tekniska förutsättningar som kan användas av huvudmännen för försöksskolorna.

Slutsatser av erfarenheter från försöksverksamheten 2019

Följande slutsatser har Skolverket hittills dragit av försöksverksamheten:

- Behov av att utse en ansvarig person för försöksverksamheten både hos huvudmännen och hos försöksskolorna.
- Omfattande behov av strukturerad kommunikation om förberedelsearbete (gärna checklistor).
- Oro hos skolor och huvudmän för tidsplan, behov av att förstå vad provtjänsten är och förtydligande av huvudmannens ansvar.
- Oro och frågor om tvåfaktorautentiseringen och om alternativ till Skolfederationens lösning.

- Behov av trygghet vid planering och genomförande för både eleverna, lärarna och den lokala it-supporten.
- Önskemål om utbildning inom digitalisering i allmänhet och praktisk träning i provtjänsten i synnerhet.
- Behov av svar gällande innehållet i proven och om bedömningsramar som kommer att gälla samt om vad proven kommer att mäta.
- Upphandling av digitala enheter och infrastruktur är ett problem för huvudmännen eftersom tekniska specificeringar från Skolverket är försenade.
- Erfarenheter från skrivprov på dator ökar den digitala kompetensen gällande digitala nationella prov.
- Ansvarsfrågorna i förhållande till Skolverket men även inom en och samma huvudman är i vissa fall oklara för skolor och huvudmän. Några av de områden där huvudmännen känner särskilt stor oro är hantering av användardata, inloggning, support, hantering av den flexibla vuxenutbildningen och belastning på nätet.

Att provtjänsten kan tas i bruk och fyller den funktion som är tänkt bygger på samarbete mellan skolorna och Skolverket. Exempelvis behöver Skolverket ta fram särskilda instruktioner för att möjliggöra korrekt inloggning till provtjänsten beroende på skolans administrativa system och hantering av användardata. För att instruktionerna ska fungera behöver Skolverket och varje huvudman inom försöksverksamheten testa tillsammans så att båda parter har byggt upp det som kommer att behövas utifrån huvudmannens skoladministrativa system. Skolverket utvecklar löpande checklistor motsvarande ett område att verifiera (tekniska förutsättningar, kompetens, organisation och support). Vi planerar också för utbildnings- och informationsinsatser.

Skolors digitala beredskap – LIKA-verktyget

SKR äger verktyget LIKA Ledning ”it-tempen för skola och förskola”. Skolverket har tillsammans med SKR tagit fram indikatorer som är designade för att stödja försöksskolornas arbete med att utvärdera sin skolas beredskap inför en första omgång försök med exempelprov. Indikatorerna går att särskilja kopplade till digitala nationella prov och på så sätt går det att få en värdeomätare som stöd för att initiera det interna arbetet med förberedelser för digitala nationella prov⁴.

Försök med exempelprov och försök med extern bedömning och medbedömning

Exempelprov kommer att användas för att testa införandet av digitala nationella prov på försöksskolorna samt extern bedömning och medbedömning. En idé till en

⁴ <https://lika.skl.se/about/page/DNP>

utvärderingsmetod har tagits fram som går ut på att studera olika aspekter av digitala nationella prov på försöksskolorna utifrån användning av exempelprov. Grundtanken är att ju mer Skolverket lär sig om hur de befintliga funktionerna i provtjänsten används desto mer kommer deras påverkan på skolans nuvarande rutiner att bli tydliga liksom också skolornas behov av att skapa rutiner. Skolverket kommer att använda erfarenheterna från försöken som ett av underlagen för att ta fram en referensnivå för införandet av digitala nationella prov. Referensnivån ska beskriva de grundläggande krav som behöver vara uppfyllda för att en skola ska kunna genomföra digitala nationella prov. Utgångspunkten är två typer av försök:

- *Utforskande tester.* Med hjälp av utforskande tester ämnar Skolverket studera hur väl förberedda skolorna är på införandet av digitala nationella prov.
- *Försök med bedömning.* Med hjälp av dessa tester ämnar Skolverket studera lärarnas och elevernas upplevelser av genomförande av proven, av extern bedömning och medbedömning.

Några av uppdragets konsekvenser för myndigheten

Ansvar för de digitala proven kräver en ny typ av kompetens hos medarbetare. Det kommer att finnas behov av kunskap om hur digitala prov konstrueras i den plattform som Skolverket upphandlat och myndigheten behöver vara en god kravställare på både leverantör och provkonstruktörer.

Ägandet till ett digitalt provsystem medför att Skolverket behöver utveckla sin förvaltningsförmåga vilket också sannolikt kommer att påverka delar av myndighetens organisation. En supportorganisation behöver byggas upp. Det behöver också finnas kunskaper om hur man utvecklar en produkt i versioner och hur detta förmedlas till berörda intressenter. Myndighetens roll förändras från att vara en förvaltarorganisation till att ha en tydligare serviceroll.

Interfederation innebär en ny form för säker inloggningslösning för myndighetens samtliga tjänster. Som ett resultat av införandet av digitala nationella prov behöver Skolverket bli ägare och förvaltare till en nationell skolinfrastruktur för säker inloggning. Det arbete som görs nu kan skulle i ett längre perspektiv kunna öka behovet av en nationell lösning för elevidentitet, en identifiering som följer eleven under hela undervisningstiden. Idag finns inget sådant initiativ.

Ekonomi

Skolverkets förvaltningsanslag utökas 2018–2021 med 56 miljoner kronor årligen för uppdraget att digitalisera de nationella proven m.m. För året 2022 utökas anslaget med 71 miljoner kr, 64 miljoner kr för år 2023 och sedan 45 miljoner kronor årligen från och med 2024. I budgetpropositionen för 2020 tilldelades Skolverket ytterligare 16 miljoner för år 2020, 22 miljoner för år 2021 och 24 miljoner för år 2022.

Som en konsekvens av införandet av digitala nationella prov blir Skolverket ägare av en nationell plattform för provgenomförande vilket medför en fast kostnad om cirka 10 miljoner kronor årligen från och med 2022.

Uppdraget genererar kostnader för myndigheten förutom själva framtagandet av digitala nationella prov. Sådana kostnader är till exempel uppbyggnaden av förvaltningen av proven med till exempel supportverksamhet och insatser för ett nationellt införande. Utvecklingen medför även indirekta kostnader som belastar myndigheten till exempel utveckling och förvaltning av inloggningslösningarna och standardiseringsarbetet. Provens digitala format kommer att generera stora mängder data som Skolverket tar emot och arkiverar vilket innebär behov av konvertering av format och säker lagring.

Vidare kommer de intäkter som Skolverket erhåller från skolorna för pappersproven att upphöra och istället ersättas av en licenskostnad till leverantören av provtjänsten.

Under 2019 uppgick Skolverkets upparbetade kostnader på förvaltningsanslaget till 53,3 miljoner kronor. Under 2020 beräknas kostnaderna på förvaltningsanslaget uppgå till 74,6 miljoner kronor.

Kostnader för utveckling, vilka belastar låneramen, har blivit lägre än beräknat. Det beror på att leverantören av provtjänsten kommer att sköta utvecklingen utifrån Skolverkets krav istället för att den huvudsakligen görs av myndigheten. Kostnader på låneramen beräknas 2020 till 3,4 miljoner kronor, 2021 till 2 miljoner kronor, 2022 till 1,6 miljoner kronor och 2023 till 0,5 miljoner kronor.

Preliminär tidsplan för införande av digitala nationella prov och bedömningsstöd

2022: Provtjänsten blir tillgänglig för alla skolor

Det innebär:

Tillgång till digitala nationella bedömningsstöd.

- Möjlighet att träna på demoprov.
- Möjlighet för skolorna att träna på inloggning och dataöverföring.

2023: Obligatoriskt att göra nationella prov digitalt för elever i:

- Årskurs 9: biologi/ fysik/ kemi, geografi/ historia/ religionskunskap/ samhällskunskap – vårterminen.
- Gymnasieskolan: engelska 5, engelska 6 – vårterminen.
- Gymnasieskolan: matematik 1–4, svenska/svenska som andraspråk 1, svenska/svenska som andra språk 3 – höstterminen.
- Årskurs 9: matematik, svenska/svenska som andraspråk, engelska (muntligt) – höstterminen.
- Årskurs 6: matematik, svenska/svenska som andraspråk, engelska (muntligt) – höstterminen.

2024: Obligatoriskt att göra nationella prov digitalt för elever i:

- Årskurs 3: matematik, svenska/svenska som andraspråk.
- Årskurs 6 och 9: Kvarvarande delprov.

Uppdragets övriga delar

Här redovisas det arbete och den planering som skett av uppdragets övriga delar utöver digitalisering och extern bedömning i försöksverksamheten.

Ramverk för de nationella proven

Utifrån det gemensamma systemramverk som beslutades den 13 december 2017 arbetar Skolverket och berörda lärosäten med underlydande provramverk. Provravverken beskriver ingående provens egenskaper och de beslut som tagits under konstruktionsprocessen för att stärka provens validitet och reliabilitet i enlighet med systemramverkets skrivningar. Samtliga lärosäten som konstruerar nationella prov har per den 30 juni 2019 levererat ett sådant provramverk till Skolverket. Leveransen har föregåtts av tidigare versioner som har behandlats via kollegial granskning mellan lärosäten och återkoppling från Skolverket. Principer, metoder och krav som för lärosätena är möjliga att följa direkt har implementerats i konstruktionsarbetet under 2019. Principer, metoder och krav som innebär större förändringar av proven eller provutvecklingsprocessen kommer att implementeras i ett senare skede. Ramverkens alla krav ska följas från det att proven ges i digital version. Provravverken kommer att behöva utvecklas ytterligare allt eftersom den digitala plattform som används för proven tas i full drift och dess möjligheter blir kända.

Ramverk och plan för de betygstödjande nationella bedömningsstöden

Ett systemramverk för de betygstödjande nationella bedömningsstöden beslutades i december 2019. Systemramverket för dessa bedömningsstöd ska börja tillämpas från och med att nationella prov blir digitala.

Skolverket ska också precisera vilka betygstödjande nationella bedömningsstöd som ska erbjudas målgrupperna. Bedömningsstöd som tidigare har tagits fram finns idag publicerade i Skolverkets bedömningsportal. Under 2019 har ett arbete med att granska och gallra de befintliga materialen färdigställts. Under 2020 följer ett arbete där Skolverket ska skapa en plan för framtida bedömningsstöd. Planen kommer att grunda sig på vilka befintliga bedömningsstöd som finns, behov utifrån hur likvärdigheten ser ut vid betygssättning i olika ämnen samt analyser av önskemål och upplevt behov hos målgrupperna. Produktion av digitala betygstödjande nationella bedömningsstöd i Skolverkets provplattform pågår för samhällskunskap i årskurs 6, biologi, kemi och fysik i årskurs 6 samt moderna språk steg 2. Vidare pågår bland annat konstruktion av bedömningsstöd för grundskolan årskurs 7–9 i matematik och svenska.

Tydlig struktur och förtydligande av syftet med de nationella proven

Sedan 2016 har en gemensam mall använts för allt läromaterial som tillhör de nationella proven. Varje år sedan dess har mallen uppdaterats utifrån gällande förordningar och föreskrifter.

Målsättningen är att kommunicera på ett mer enhetligt sätt och till språk och innehåll skapa en mer homogen information kring de nuvarande proven. Syftet är att underlätta genomförandet för lärargrupperna. En arbetsgrupp har till uppgift att garantera en tydlig, gemensam och tillgänglig struktur i den digitala provplattform som ska härbärgera digitala nationella prov och digitala betygstödjande nationella bedömningsstöd från och med år 2022/2023.

Sedan den 1 januari 2018 är provens syfte att stödja betygssättningen, förutom i årskurs 3 där syftet är att stödja bedömningen av uppnådda kunskapskrav. De nationella provens betygstödjande syfte och innebörden av att särskilt beakta provresultatet, har under 2019 ingått i en implementeringsinsats där Skolverket på olika sätt kommunicerat med målgrupperna. Skolverket har även i november 2018 gett ut ett allmänt råd om betyg och betygssättning⁵ där de nationella provens syfte och innebörden av att särskilt beakta provresultatet beskrivs.

Skrivprov på dator

Från och med den 29 juni 2018 ska uppsatsdelarna i engelska, svenska och svenska som andraspråk skrivas digitalt i grundskolans årskurs 9, i specialskolans årskurs 10,

⁵ <https://www.skolverket.se/publikationer?id=4000>

i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Bedömningen av samtliga nationella prov som genomförs på dator eller annan digital enhet ska även ske avidentifierat vilket innebär att läraren inte ska känna till elevens identitet vid bedömningen. Under hösten 2018 tog Skolverket tillsammans med SKR, Friskolornas riksförbund och Swedish EdTech Industry fram ett vägledningmaterial.⁶ Materialet beskriver hur målgrupperna ska gå till väga för att tillmötesgå kraven på ett digitalt genomförande av berörda uppsatsdelar. Materialet beskriver också möjligheter att avidentifiera elevsvaren. Under 2019 har ett revideringsarbete av vägledningmaterialet pågått som beräknas vara klart under våren 2020.

Våren 2019 genomfördes skrivprov på dator obligatoriskt för första gången för eleverna i årskurs 9, specialskolans årskurs 10 och för de gymnasieelever som ännu inte genomfört proven efter förordningsändringens ikraftträdande. Inom gymnasial vuxenutbildning har skrivprov på dator skett löpande sedan den 29 juni 2018. Genomförandet följdes upp av Skolverket i juni 2019 genom en enkät till samtliga rektorer som beställde nationella prov. Den totala svarsfrekvensen var 64 procent. Undersökningen visade att 80 procent av de svarande rektorerna använde en digital prov- och bedömningstjänst. Mellan 82 och 90 procent av dessa, beroende på skolform och ämne, angav att genomförandet hade fungerat bra. Under 2019 har också särskilda informationsinsatser riktats mot målgrupperna via Skolverkets webbplats och andra digitala kanaler, vid konferenser och via brev där aktuella förändringar av uppsatsdelarnas genomförande har kommunicerats.

⁶ <https://skr.se/skolakulturfrid/forskolagrundochgymnasieskola/digitaliseringskola/metoder-ochvagledningar/nationellaprov.15287.html>